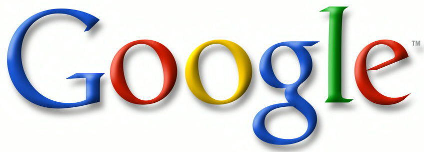


This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Scan 7837.98.5 (9)

HARVARD COLLEGE
LIBRARY



PURCHASED FROM THE
SUSAN A. E. MORSE FUND



Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

IX.

BÁSNĚ

Z R. 1865.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA

V PRAZE

Digitized by Google

ADOLF HEYDUK:

BÁSNĚ

Z R. 1865.

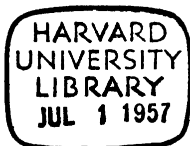
II.

I. MILOSTNÉ.
II. VÝPRAVNÉ.
III. OHLASY.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA
V PRAZE

Digitized by Google

Slav 7837.98.5 (9)



VŠEKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

Digitized by Google

PRŮVODEM.

Také v II. sešitu Básní z r. 1865 učinil jsem nutné korrektury formální a vymýtil jsem skoro polovici.

Co jsem znova tisknouti dal, má býti jaksi etapou mého myšlenkového rozvoje a literarního snažení.

A. H.

Digitized by Google



Digitized by Google

I. MILOSTNÉ.

Digitized by Google

Digitized by Google

O kráse tvé . . .

O dobrotě tvé, kráse tvé
má píseň letí v širý svět,
leč tebe nelze dostihnout,
a marný její let.
Ach nelze, každá píseň má
je tobě němé dítko jen,
jak zrodila se z duše mé
když zulíbal ji teskný sen.

Jsou tiché, prosté písně mé,
jen po vlastech je přítel zná,
leč co tak vroucně v nich jsem pěl,
je k tobě láska má.
Ta pučí, kvete v srdci mém,
jak rudých růží vonná říš,
mé slyšíš vzdechy, slzy zříš,
leč slov mé duše neslyšíš.

Digitized by Google

Tvůj krásný tmavý vlas.

Tvůj krásný tmavý vlas, jak doba pravěká,
jak dávná lásky báj, jak srdce člověka,
a na tvé hlavě když mé oko spočívá,
vždy mne ta sladká báj svým kouzlem vábívá
a vznáší srdce v let, bych lásku vyhledal,
tu lásku největší, jíž bych tě miloval.

A vidím-li tvůj ret, jak čarně plápolá,
když s lásky povzdechem mne vroucně zavolá,
jak by mne očí tvých zář nebes vodila,
jichž krásou v duši mé se píseň zrodila,
blah, šťasten pospíchám, bych lásku vyhledal,
tu lásku největší, jíž bych tě miloval.

Digitized by Google

Už povždy.

Ó dej mi ruku svou, tu malou ruku,
bych zlíbal ji u vroucím srdce tluku,
bych na bouřná ji ňadra k míru vložil
a chvíli zas díl nebe s tebou prožil.

Své něžné líce polož na mé žhoucí
a za podušku měj mé srdce vroucí,
ať milá hlava tvá si klidně zhoví,
jak zpěvné ptáče v bezu zkvetlém křoví.

Dřív mnohá bolest v ňadra mi se vryla
a mnohá vášeň jimi zabouřila,
teď přestálo však srdce mé ty boje
a Kroesus jsem — vždyť na věky je tvoje.

Digitized by Google

Slyš, zvučí to v něm, pučí, rozmáhá se,
a růže kvetou v něm v tvých očí kráse,
a poklad zlatokadeřavých písní
v něm jako v hnízdě vlaštovky se tísní.

Sni jemně, sni, mé srdce poduškou ti,
už družně půjdem společnou vždy poutí;
a nechať světu hned mi s bohem dáti,
vždy budu tebe duchem oblétati. —

Digitized by Google

Jsi mi sluncem.

Za májové noci v loubí jasmínovém
vyznal jsem ti lásku utajeným slovem,
nazval jsem tě hvězdou svého živobytí,
před níž i to slunce jenom mdle se nítí.

Teď však v štěstí lásky blažené a svaté,
v mém když srdci hoří tvé mou krví vzňaté,
jsi mi zlatým sluncem, zázračnou jež mocí
září v dnů mých písně i v myšlenky nocí.

— —

Digitized by Google

Tobě.

Tobě mé první myšlení,
když zlaté slunce ranní
se vše živící milostí
ku snivé zemi sklání.

Tobě mé první myšlení,
když srdce mé se modlí,
a v modlitbě té všechen čas
s tvou krásnou duší prodlí.

Tobě mé první myšlení,
když večer k oknu sednu
a na blankytu dalekém
zář první hvězdy zhlédnu. —

Digitized by Google

Tak jednou denně na tebe
mně srdce myslit velí,
však myšlení to potrvá
den celý, celý, celý! —

Digitized by Google

Chceš být zas mou!

Chceš býti navždy mou, ó drahá,
ty roso sprahlých mládí chvil?
to přání tvé, ká zvěsti blahá,
ó kéž bych tebe hoden byl;
jak obsáhnout mi ono štěstí,
tu chvíli duše blaženou,
můj duch chce do nebe se vznésti,
vždyť chceš být mou, vždyť chceš být mou!

Chceš být zas mou — a z ňader skvostů
všech nejdražší mi podáváš:
to srdce své, s nímž v jedno srostu,
jak andělskou svou duší ždáš;
chceš žití červánkem mi býti,
mé písně vzletnou myšlenkou;
jak nemá hruď má štěstím zníti,
vždyť chceš být mou — vždyť chceš být mou.

Digitized by Google

Jaký div.

Krásné, modré, tiché nebe,
krásný, modrý, tichý den,
a já knihu vedle sebe,
v ňádrech srdcem vlast a tebe,
pod jabloní v hebkém stínu
v květech ležím pohroben.

Každý strůmek pln je květu,
zpěvu pln je luh i sad,
každý oul je plný roje —
divu-li, že v srdce moje
jak v ty keře, jak v ty sromy
písně, letí odevšad. —



Digitized by Google

Zázračný květ.

Na tebe jsem myslil, drahá,
a když k noci shlížel den,
snil jsem, že mi z ňader roste
rozložitý lípy kmen.

Jeho větve, plny květu,
zmáhaly se šíř a výš;
sáhaly v ty sivé dálky,
ztracena v nichž pro mne dlíš.

Pod větvemi zadumána
léčila's své duše žal,
a ten strom své vonné květy
k nohám tobě sesypal.

Digitized by Google

Ale ty jsi nevěděla,
že tím květem má je krev
a těch větví ševelení
duše teskný vzdech a zpěv.

Digitized by Google

Spojení.

Jako jasná s nebe hvězda
v moře shlíží za večera
a svou září vlny líbá
za snivého noci šera;
tak tvůj zjev, má duše drahá,
v hloubku mého srdce svítí;
v každé kapce jeho krve
zářný díl je tvého žití.

Digitized by Google

Čarovné oko.

Když okem svým jsi na mne pohleděla,
tu srdci mému svitl štěstí zas den,
a píseň radosti v něm křídly chvěla,
vždyť jarou svěžest, jarou sílu měla
a jak pták z hnízda zatoužila ven.

I slétla Vesna do mé duše středu
a probudila spánkem jatý sad,
a růže rozvila v něm v slunném sledu,
v jich vonný div, má drahá, tebe svedu,
vždyť stkvostný úděl to tvých něh a vnad.

Digitized by Google

Útěcha.

To věčně bude útěchou mé duši,
nechť jakýkoli potírá mne žal,
nechť jakékoli boje mír mi ruší:
že jsem tě nad vše, nad vše miloval.

A kdykoli mé srdce zachvěje se,
že život srdci vínek z trní dal,
tvé jméno hlesnu jen, to mír mi snese,
vždyť jsem tě nad vše, nad vše miloval.

Digitized by Google

Stance.

1.

Ty budeš se mnou na konec až žití,
vždyť srdce mého posvátný jsi díl,
jenž nad mým hrobem v písních bude bdíti
a věštit zápal vzletných duše chvil;
a nechať v času bouřném vlnobití
můj zpěv by míjel vděku toužný cíl,
já duchem navždy obejmu tu dobu,
v níž jsem tě ctil a miloval až k hrobu.

2.

Ty's byla mou a srdce moje cele
tvým líbáním se rozvilo jak květ
a kdyby žilo věčných světů déle,
jen k tobě v touze dá se na polet;
vždyť lásku tvoji, svého spasitele,
můj opěval a žehnal vroucí ret.
a z mého srdce k tobě, nebes zvěsti,
má píseň vznesla v touze kalich štěstí.

Digitized by Google

3.

Jak toužebně jsem volal jméno tvoje,
když žalem jařmený můj tesknil duch,
a z těžka spánku palčivého znoje
mě bouří strašil mračný srdce ruch;
tu v úkoj úzkostného nepokoje
tvůj obraz v blesku ukázal mi Bůh,
i viděl jsem, že srdce tvého plání
je květem pro mne všeho milování.

4.

Mně souzeno, že nesmím tebe míti,
leč svatým ohněm hoříš v srdci mém,
ať různou cestou dal nám osud jíti,
vždy ponesu tě v duši úkojem;
v ní láska tvá se jako rubín třpytí,
a smrt až ustele mi v klíně svém,
tvých očí zář mi zjasní temnost rovu
až k době té, kdy spatříme se znovu.

———

Digitized by Google

Poklad.

Kde velké leží poklady
a půda pod nohou se boří,
tam čarovně prý drahokam
a zlato modrým ohněm hoří.

Má duše drahá, v srdci tvém
jest zlato, stříbro, drahý kámen,
vždyť čarný, jasný z nebeských
zřím plát tvých očí modrý plamen.

Tvé krásné oči nebeské
tím nejčarnějším jasem hoří,
leč chci-li poklad dobýt, v ráz
vždy přání mé se v niveč boří.

Digitized by Google

Tvá láska — bledá růže.

Což byla tvá láska jenom růže planá,
podjeseně chladem v stínu odchovaná,
já však čekal růže plnolisté, svěží,
nechtěl poupěte jsem, v kterém smrt už leží.

Pyšní stolistka se bohatstvím svých listů,
rvána-li však rukou divokého chvistu,
hyne bez pomoci, ladná květů kněni;
list-li jeden spadl, už stolistkou není.

Zvadlé růži věru slza vláhy nedá,
nyje, hlavu kloní, již jí nepozvedá,
snad kde k smrti vzrostla, jiná zkvete znova,
bez vůně však, bledá jako ze hřbitova.

Digitized by Google

Z lásky.

Ty jsi svoji ruku drahou
na těžkou mi hlavu kladla,
a tvých žalů tichá slza
požehnáním na ni padla.

Dala's líce k mému líci,
líbala's mi ret i čelo,
a tvé oko modrým nebem
v hloubku mého srdce zřelo.

A to srdce zachvělo se,
zaklepalo v ňader strany,
z lásky k tobě, duše drahá,
zvonilo si samo hrany.

Digitized by Google

Na jaře.

Na jaře to bylo, děvče,
v jaru se z nás staly děti,
ach to jaro, ach to jaro,
nemohu ho zapomněti.

V háji zpíval pták; mé srdce
pělo s ním — čas letí, letí . . .
Přišlo jaro! Ach to jaro,
nemohu ho zapomněti.

———

Digitized by Google

Zda plakat mám?

Zda plakat mám, že z tvého srdce šera
mně láska vyšla hvězdou za večera,
že duše tvá, již moje duše něží,
jak zlaté písmo před mým zrakem leží?

Zda plakat mám, že v žití dálném luhu
zřel tebou květnatou jsem růsti duhu,
a v lastuře že mého živobytí
tvá bytost perlou čarovně se třpytí?

Zda plakat mám, že naše láska vřelá
cit srdcí pokojný nám odepřela,
že nesmíme, ač na věky jsme svými,
být v nebi vytouženém blaženými?

Digitized by Google

Či plakat mám, že v netušené době
snad navždy „s Bohem“ říci máme sobě,
a ve věčném a žalném orůznění
kvést žalem jen a vadnout v chorém snění?

Ó loučení! Proč v knize žití psáno,
že přijde noc, kde ondy vzešlo ráno,
že mrak svit vzešlé hvězdy náhle dusí? . . .
My jitro měli už, noc přijít musí! —

Digitized by Google

To bolestný a přec jen sladký cit.

To bolestný a přec jen sladký cit,
když bujnou rozkoš svět nám nese v číši,
a chvatná ruka po ní nepřispíší,
by žhavé srdce úkoj mohlo pít.

Když krásné oko hledí v oko zas
a my jím v duši nechceme zřít déle,
když drahá hlava na hruď si nám stele
a nám mír víc než smyslů hodokvas;

Když zhrdnem tím, co záblesk ráje skyt,
až netknut vykypí ten pohár zlatý,
jejž vyprázdnil by jiný žárem vzňatý,
to bolestný a přec jen sladký cit.

Digitized by Google

Digitized by Google

II: VÝPRAVNÉ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Samoten.

Holou plání kvilný vítr spěchá,
na perutích nese hvězdy bílé,
drátaru je nese v chladné líce;
navždy chuďas opustil své milé.

Chladno líce, skloněna je hlava,
po čele se vinou černé vlasy,
jak by ještě na svou myslil matku,
na Nitru a prchlé dětské časy.

Digitized by Google

Kněžna vražednice.

U večer kněžna na koni
ven jela v cestu křížovou,
a vzala kněžna průvodem
jen nejvěrnější služku svou;
a když přijely do pole,
kůň panin plaše skáče;
dí kněžna: „Zříš-li pachole,
jak tamo v křoví pláče?

Aj zříš-li, jak se halí v plášť,
tam, kde ten měsíc jasný?
hleď, hleď, jak řasný je ten plášť,
a na něm kříž jak krásný?
Můj kůň je vidí, děsí se
a jiskří zrakem, skáče, —

Digitized by Google

hleď — slyš to malé pachole,
jak tamo v křoví pláče!

To křižákovo dítě jest,
já matkou jsem mu byla,
a dítě bylo tajný plod,
tož tajně jsem je skryla
tam pod olšoví — kdož to ví? —
Můj kůň to ví a skáče,
hleď — slyš to malé pachole,
jak tam v tom křoví pláče!

Řetízkem zlatým na krku
jsem těsně hrdlo spjala,
on svatým mečem kopal hrob,
já s křížem plášť naň dala...
Pak s družinou zas odešel
v zem svatou na rouhače,
mne a své dítě nechal zde —
Slyš! Neslyšíš, jak pláče?

Tam pohanku vzal svatý muž;
mně dvojí zradou platí...
Viz, viz to dítě zabité,
a já jsem jeho máti...
Hleď, volá, kývá prstíčkem,
a hrozí mně a pláče,
kůň řehce, dupá zas a zas
a vzpíná se a skáče...“

Digitized by Google

A služka všecka zděšena
zpět vybízí svou paní,
leč panin zrak je vytřeštěn
a hledí bez ustání,
kde na keř padá luny zář,
a po větvicích skáče,
a jedno jenom hovoří:
„Slyš, dítě mé jak pláče!“

Digitized by Google

Markrabě Karel před Potštýnem

1339.

Před Potštýnem Karel Čtvrtý
táborem se položil:
„Mikuláši, zbůjce krutý,
čas, bys poslušen nás byl.

Pán chceš být, leč dílo tvoje
vražda je a lup a pych,
v kraj jsi rozlil nepokoje,
z vůle mé si tropíš smích.

Pláč jsi poslal na dědiny,
mír jsi vyhnal z českých měst,
zlými zhanobil jsi činy
panny cudnost, ženy čest.

Digitized by Google

Mikuláši, mysli hrdá,
slyš a vzdej se na milost,
jinak padne hlava tvrdá,
jinak smrti nejsi prost! —«

„„Slyš, králíku, chlubný, hladký,
s takovou jsi přišel sem?
nuže, my ti cestu zpátky
ukážeme oštěpem.

Krákoráš mi jako sova —
pěkná řeč to! Jdi radš spat;
u tebe jsou hrdá slova,
u nás čin a meč a mlat!

Nejsme ve Vlaších, můj zlatý,
my umíme bojovat!
Pojď, chceš-li se, boubelatý,
na útěk jak v Pise dát.

Naše zdi jsou silny, tuhy,
v pevné pěsti pevný mlat;
pojď jen, chceš-li svoje druhy
jako trupy počítat!

Vypadáš jak žebrák chudý,
tlukoucí nám na dvéře,
prosím tě, kdes sebral všudy
strakaté své žoldnéře?

Digitized by Google

Chceš-li chytit Mikuláše,
třeba lepších »Mikšů“ mít,
mí železní ve tvé z kaše
budou jako bouře bít!

Jdi, čti raděj v písmě svatém,
meč, ten není pro děti;
třeba kryl se v pouzdře zlatém,
smrt mu chodí v zápětí.

Slyšíš, hochu, obrať vrance,
vrať se Karloušku můj, vrať,
piš radš verše svojí Blance,
loutkami si chvíli krať!

Brnkej raděj na varito,
jako jiný francký troup,
bylo by mi věru líto,
kdybys na věčnost se zhoup'!

Chceš-li však, nuž útoč v skoku,
zkus to, prosím, zkus to, zkus,
jen se, probůh, při útoku
na můj hrádek neudus!“"

„Zkusíme to, Mikuláši,
zůstane-li hrádek tvým,
pozdě poznáš sílu naši,
ale pak tě neživím!

Digitized by Google

Nuž, můj lide, z vůle boží
vykonej zde přísný soud,
ztec ty valy, vyhub hloží,
obrať hnízdo v rum a troud!..."

Hnáno, bito v zbraní třesku
zas a zas, až po dvakrát
plný měsíc v siném lesku
zdiven dal se na návrat.

Hnáno, bito s hněvu vřením, —
pevné hradby, — pádný meč, —
tu Mikuláš otevřením
brány Karlu schystal leč.

Vnikly voje; ale v mále
Mikuláš je porubal,
leč za těmi dál a dále
Karel s novým lidem stál...

Hnáno, bito, neživeno,
loupežný co skrýval hrad,
Potštýn — Mikše rodné věno —
vybit, stečen v rumy spad'.

K novému však skryl se boji
Mikeš vztekem kypící,
ve věži, jež příkře stojí
nad Divokou Orlicí.

Digitized by Google

„„Vidíš, oddechnu si chvíli
v dobrovolném zajetí;
z hnízda svého, Karle milý,
orel tak hned nesletí!““

„Sletí, sletí, sletět musí...
musí sletět, při sám Bůh!
Zbojníku, tvůj rozum kusý
poslední mi splatí dluh!

Chaso, prsa tuž i plece,
znova do práce se dej,
základy té dravčí klece
bez meškání podkopej.

Podkopej a podkopání
kládami hned podestav,
ale zítra v době ranní
podpory ty oheň strav!“ –

Spáleny jsou podpor kláty
v ohni stála dennice,
Mikulášův hrad i hnáty
vzala Divá Orlice.

Digitized by Google

Harfenice.

Do krčmy přišla harfenice:
„Nuž tiše, chaso, pozor dej,
hej, šenkýři, zrak na sklenici,
a ty nám hrej a zazpívej!
Nu neklop, neskrývej jen líce
a zpívej, bledá harfenice!...“

„„Vypučelo kvítko záhy,
sluníčko je spálilo;
krásné mládí, krásné mládí
brzy se mi zkalilo,
a červánky jitra mého
černá mračna zakryla,
matky smrt mi v pohár žití
první rmuty nalila!

Neznala jsem otce dříve,
těžký, krutý byl to čas,

Digitized by Google

chodila jsem, prosila jsem:
„Dejte práce, prosím vás!"
Zželelo se lidem dobrým,
drahý podali mi lík, —
chleba dali osiřelé, —
dík buď dobrým lidem, dík!

Synu jejich však buď kletba,
žití keř mi podkopal,
lstivým hadem z plných růží
vnad mých a mé lásky ssál:
„„Kde jsi ty, tam vlast je moje,
nebem tvé mi srdce je!""
mluvil — lhal — kde's zoře štěstí?
smrti kde's, má naděje? —

Víte, co to slibům věřit,
milovat a srdce mít,
doufat, želet, oplakávat,
modliti se, hanět, klít?
Víte, co to, zoufat sobě,
umírat a nésti žal,
ptát se Boha, proč as pánům
jiné, tvrdší srdce dal? —

Vyhnali mne z domu, z kraje, —
krutý, těžký byl to čas, —
na harfu jsem vyžebrala,
harfou žebrám dítku zas;

Digitized by Google

víte, co je takto žebrat,
víte, co je nouze, hlad,
znáte, co to, poběhlicí
volánu být odevšad?

A tak byla moje láska
bludná hvězda v nebesích!
Hleďte ono smavé dítko,
toť mé štěstí a můj hřích;
ach to dítě má jen matku,
s tou se hladem, žízní chví,
ta-li umře, bude žebrat, —
v hadrech? v atlasu? Bůh ví! —

Snad i někdy otce jeho
dojme svěží ztepilost,
oko dívky okouzlí jej...
věčný Bože, dost, ach dost!
Tak přebídně nemá žíti,
nový hřích dám k hříchům svým,
kámen — srdce své přivážu
k dítku — radš je utopím!

On nechť dále v zlatě chodí,
lesklé kříže na prsou,
kříž všech větší v prsou nosí,
těžší než ty zlaté jsou. —
Toť má píseň, kratičká jen,
nekvětnatá, prostý cit,
chtěla jsem zde spočinouti,
stesk však nutí dále jít."" —

Digitized by Google

Tak dozpívala harfenice,
a zamyšlen byl šenkýř, host,
a šel-li chlapec pro sklenici,
děl každý: „Dost mám dnes, už dost!“
Pak dárek dal, šel ze světnice,
a s Bohem šla i harfenice! —

Digitized by Google

Radhost.

Nad Retrou je nebe černé,
Perun blýská, Perun bouří,
moře víří, pláče, stená,
vzhůru šlehá bílá pěna,
a jen v háji Radhostově
tajně a přec pohotově
věčný svatý oheň kouří.

Při něm mečíř meče ková,
želí bratrů, vraští líce;
Karel jímal je a vázal,
křtil je: v moře metat kázal,
zem jim zhubil, zplenil, zničil,
dřív než slávy strom z ní zklíčil,
zavraždil jich na tisíce.

Digitized by Google

Pro koho as meče kovám?...
„Pro koho? nuž pro mne, starý,“
rek dí statný, vstoupiv k muži,
v zlaté přílbě a v oruží;
„v dálce odtud bude klání,
na pomoc jdu! Na kování
čeká ještě kůň můj jarý.

Kolik mečů kuješ?“ — „„Osm.““
„Tolik Rujevit jich třímá!
Osm! V jeden skuj je, brachu,
unesu jej, neměj strachu;
velká jestiť zrady měra,
kolik mečů, tolikerá
pomsta v mém též srdci dřímá.“

Ková mečíř meč, rek čeká:
„Skuj jej z Perunových blesků;
proti Karlu bude veden!
Zas kmen zničen být má jeden;
pomstím jej a Karla schvátím;
padne! Smrtí zradu platím,
vstane Slovan v novém lesku!“

„„Meč je hotov!““ — „Nuže, koně
okovej mi ještě, muži,
pospíchati jest mi letem
k Vltavě k svým milým dětem;

Digitized by Google

bojovat mi s nimi v šiku
proti Karlu loupežníku;
hněv můj s hněvem jich se sdruží!“

„„Dokonáno.““ — „Co si žádáš
za meč, vrance okování?“
„„Za meč — vrance — čeho žádám?
Nic! Jen pomstu svou veň skládám,
aby našich otců vrahy
hubil, ničil meč ten nahý,
bez milosti do skonání!““

»Kéž je tak!“ — Vsed' na kůň ruče,
zrak, dvé slunci plá mu v tváři,
zvedl meč a hlavy kolem
zablýskal jím třikrát polem,
třikrát dolem, třikrát stranou:
doly, stráně ohněm planou,
bílý oř se vznaší v záři.

Nad vznešenou reka hlavou
královský hle sokol krouží: —
„Víš-li, komu's koval meče?
Božská krev v mých údech teče;
Radhost jsem — kůň bleskem letí —
vysvobodit Čecha děti;
pomstít se má mysl touží!“ —

Digitized by Google

Žasl zlekán mečíř boží,
padl na tvář, sklonil čelo,
a když povstal, v dálku zírá,
svatá zář kde boha svírá;
a jak žár, jenž všecko zžehá,
koni z podkov oheň šlehá,
vůkol vše se tvorstvo chvělo. —

Digitized by Google

Žižka před Rábím.

1421.

Na zdi hradu Rábí slunce krev svou lilo,
kol hradu se vojsko Žižky rozložilo;

Žižky, který slovem vybojoval více
než křižáckých pánů šípů na tisíce.

Jako silné větve dubu rozlehlého
jsou Táboři jaří hodni vůdce svého,

jenž jako ta skála, bouří nepohnutý,
přežil boje světa i boj srdce krutý.

Jedno oko zhaslo, snad je žalem ztratil,
když mu rudý plamen bratra Husa schvátil. —

Pod rozlehlým dubem Žižka v dumách kráčí:
„Hoj, já pýchu tvoji skrotím, hnízdo dračí!

Digitized by Google

Při sám Bůh, že padne tato peleš hadí,
kde se panstvo slízá, kde se panstvo radí!

Ej, když na ně hledím, oko se mi kalí;
nuže chutě, bratři, rozbijte ty valy!«

Hle, tu na cimbuří hradu střelec s lukem
po Žižkovi míří za rozlehlým bukem.

Tetiva se chvěje — výstřel ptákem letí,
než se uhnul Žižka, vázla střela v snětí.

Odštípla se tříska, dravcem dál se brala...
běda, běda! Vůdci oko vyklovala.

A ze strážní věže Rábí slyšet slova:
„„Žižko, co jsi nyní? Slepá noční sova!...““

»Sokolem jsem posud, který vzlétnout touží,
ale nad tvým hradem rudý kohout krouží!

Děti, otec hyne, nevidomý, starý,
nuž, což ještě zbývá? Příkrov jen a máry.

Máry ať jsou vaše vítězící zbraně,
příkrov ať mi Rábí; chutě tedy na ně!

Mstěte svého vůdce a k slávě kalichu
rozmeťte to zdivo a tu panskou pýchu!“

A když Žižka velel, v ráz jak bouře v mraku
vzplápolala pomsta z jeho hrdin zraků.

Digitized by Google

Zdouvala se prsa, zvedaly se paže,
vždyť jim bratr Žižka, vždyť jim otec káže.

Pevné jsou ty hradby zbojné panské tvrze,
z Táborů však každý tvrzí na veskrze. —

Doráženo, bito... Rábí v rumy klesá;
kouře mrak z té žertvy stoupal na nebesa.

Jene, pomstěno je tvoje poranění,
v pyšných síních Rábí živé duše není

Vyhlazeno z vrchu, vymýceno z pláně,
na Husovu pamět, na oslavu Páně! —

Digitized by Google

V borech.

Malé, nevelikė
podzámecké bory;
zastřelil v nich pytlák
myslivečka z hory;
v borech, v borech malých, zelených.

Kopal, zakopal ho
pod zelenou jedli,
a jen lesní ptáci
žal pro něho vedli;
v borech, v borech malých, zelených.

Dlouhá, převysoká
rostla na něm tráva,
jako na junáckém
hrobě vyrůstává;
v borech, v borech malých, zelených.

Digitized by Google

Měnily se časy,
skokem utíkaly,
lidé po myslivci
nadarmo se ptali
v borech, v borech malých, zelených.

Přišla krůtá zima,
přišla v panské bory,
dlouhým lesem kráčel
pytlák cestou s hory;
v borech, v borech malých, zelených.

Byla noc, noc temná,
vítr les uspával,
a než přišel k jedli,
měsíc z mraků vstával;
v borech, v borech malých, zelených.

Kročil, nepostoupil,
na rtech vázlo slovo,
před ním, hrůza! stojí
tělo myslivcovo,
v borech, v borech malých, zelených.

Ústa zesinalá,
oči potrhány,
jenom krev mu kypí
ze hluboké rány,
v borech, v borech malých, zelených.

Digitized by Google

Ruka, hnát a kůže
výš se pohybuje,
zbojníkovi na hrob
mělký ukazuje
v borech, v borech malých, zelených.

Zesinalá ústa
mluví smutně, temně:
„Proč jsi pochoval mě
do nesvaté země
v borech, v borech malých, zelených?

Že jsi utratil mě,
za to Bůh ti splatí:
zde na této jedli
práva trest tě schvátí
v borech, v borech malých, zelených!“

A zase mu hrozí:
„Slyšel jsi mě? Nuže
věz, pak k pokoji zas
Bůh mně dopomůže
v borech, v borech malých, zelených!“ —

Půlnoc — zašlo všecko...
Lovci vyšli k lovu,
našli muže v lese
na zapadlém rovu
v borech, v borech malých, zelených.

Digitized by Google

Vzali, vzkřísili ho,
vzhůru hlavu nese:
„„Myslivce jsem zabil
v podzámeckém lese
v borech, v borech malých, zelených.

Kopal, zakopal jsem
pod zelenou jedlí,
jenom ptáci lesní
žal pro něho vedli
v borech, v borech malých, zelených.““

Hledali a dali
hnáty v svatou hlínu,
na jedli té zbojník
smrtí platil vinu
v borech, v borech malých, zelených.

Digitized by Google

Pancéř Smanický na Žampachu.

1355.

Kol Žampachu kupci jedou tvrdě, těžce,
těžké látky vezou, plné vezou měšce;
zvolna jedou, sotva noha nohu stíhá,
ale v houští Pancéř zrádně s chasou číhá.

„Hoj ty chaso, rychle pusť se na kupčíky,
a kde odpor bude, chop se ruče dýky,
seber skvostné látky, zlaté krumplování,
jaká bude kořist, také hodování.

Zhurta udeř na ně, chutě, beze strachu,
věz, že tobě velí Pancéř ze Žampachu,
pán a rytíř statný v pokoji i v sváře,
který zlatý řetěz dostal od císaře.

Digitized by Google

Pancéř, který život s mečem v ruce prožil,
krunýře jenž ani v spánku neodložil;
Pancéř, jemuž dávno země mír se hnusí,
jenž chce míti zlato a zlato mít musí!“

Hoj pane Smanický, zle jsi se potázal,
kupčíky dnes Karel doprovodit kázal,
doprovodit kázal a sám přišel taky
chránit bdělé kupce, sjímat dravé ptáky.

Slyš, Pancéři, teď mu lid tvůj neuteče,
chytne on tě, Jene, a tvůj Žampach zteče. —
Pancéř jímal kupce, leč než svitlo ráno,
bylo také jeho chlapstvo pozjímáno.

Uprostřed svých chlapů kráčí Pancéř starý,
jestřáb temnošedý s krvavými spáry,
na krunýři černém zlatý řetěz nese,
ondy bitce zvyklý, ted se chví a třese. —

„Pancéři!“ dí Karel, „dnes lov mně se zdařil,
přízeň beru tobě, již jsi lupem zmařil,
co ti slávou bylo, hanbou se má státi,
řetěz máš, tož chci ti ještě hřebík dáti.“

Katovi pak velí: „Slyšíš, bez meškání,
ať vykonáš plně moje přikázání,
na žampašské bráně dle rozkazu mého
pověsíš Pancéře, lotra Smanického.

Digitized by Google

Pověsíš jej za ten řetěz darovaný,
na pokutu přísnou pro chlapy i pány;
on, jenž pýchou býval, výstrahou má býti,
že chce Karel v zemi spravedlnost míti.

Jak jsem Žampach rozbil, tak chci pro výstrahu
rozbít každé hnízdo zbojníků a vrahů!...“
A co Karel velel, vykonáno katem:
už tam Pancéř visí na řetězu zlatém.

Digitized by Google

Bratrova odplata.

Leží jonák zrubán tuze,
bratr dán mu ku obsluze.

Vstává chorý, kolem hledí,
bratrovi dí rtové bledí:

„Kde to děvče, jež jsem žádal?“
„Sám jsem do hrobu je skládal!“

„Kdo oblékal rubáš bílý?“
„Já to činil, bratře milý!“

„Jakou nemoc, bratře, měla?“
„Dvojí láskou churavěla.

V srdci jednou, na rtech druhou,
jiný pánem byl, ty sluhou.

Digitized by Google

Vyléčit jsem chtěl tu vadu,
šel jsem pro blín na zahradu.

Srdce; jež ti lásku lhalo,
odkvetlo a opadalo. —“

„Běda, bratře, sílu tratím,
nevím, jak ten lík ti splatím!

Za milou ti utracenou
dám památku drahocennou.

Prodej šavli vykládanou,
rubeť hlavy jednou ranou.“

Travič šavli podal bratu,
bratr chyt’ ji v spěšném chvatu.

Zved’ se, zkoušel ostří kovu,
ťal... sťal hlavu travičovu.

A než první dokrvácel,
mrtev druhý brat se skácel.

Digitized by Google

Zrádný šíp.

Blíže Lipan bitka je,
Češi bijou Čechy;
čí se tužby splní as,
čí že budou vzdechy

Menhard mluví s panošem,
šíp mu vsadit velí.
»Pane, mám už v toulu svém
šíp jen zrezavělý.

Dlouho jsem jej ukrýval,
tisíc jiných předčí,
Prušáku jej praděd vzal
v Samlandské kdys seči.

Kletba na tom šípu lpí
pohanského kněze,
v českém srdci najde prý
v letu náhlé meze.

Digitized by Google

V českém srdci největším,
toť prý kletba nebe; —
babská treta, pane, dím,
kdož zde větší tebe?! —

Lichá věc to, pouhý sen,
mnou ta kletba zajde;
vystřelím jej, — dnešní den
ať proň místa najde.“

Vsadil šíp, leč Menhard sám
vystřelit jej žádá:
„„Táborům ho posílám,
tam ať kletbu skládá.““

Mluvil, střelu vypustil,
kam si přálo slovo . . .
dravě kletý šíp se vryl
v srdce Prokopovo —

Digitized by Google

Po roce.

Pod skalou v dole plačíc milá stojí,
miláček v dálku pospíchá,
vzhůru naň hledí, žehná rukou svojí,
žalem slz pramen vysýchá.
„Kdy přijdeš, milý, miláčku drahý,
přijdeš jak boháč dojista záhy,
obejmout milou a milá tebe,
pozdravit pole, lučiny, háje,
kdy přijdeš drahý v rozkvetlé kraje
pod skalou v dole?“

„„Pod skalou v dole budem šťastni, milá,
v roce se k tobě navrátím,
přijď jen v ta místa, kam's mě sprovodila
a věčně potom budu tvým. — —““
Když za rok přišla v ústrety ráno,
podivným písmem na skále psáno,
podivným písmem, krví to rudou:
Mrtvý a živá šťastni-li budou
pod skalou v dole? —

Digitized by Google

Zrádný vůdce.

Vůdce v boji povalených
přišel žádat o příměří,
vůdce vítěz leb mu srazil,
tělo poslal v tábor k dceři.

Kázal z lebky pohár robit,
v čelo známku hany vrýti,
padlého meč nad svým ložem
ozdobou dal zavěsiti.

Vítězství je připíjeno;
půlnoc přišla, půlnoc bije,
hrdý vůdce z lebky bílé
nachovou krev révy pije. —

Na hedbávném loži zpitý
po divokém hodu leží,
stená, vzdychá, krutým srdcem
těžký, děsný sen mu běží.

Digitized by Google

Stená, vzdychá; rty se chvějí —
a než strach se vtěsnal v slova,
spad' meč siný s bílé stěny
v černá prsa vojvodova.

—— ——

Digitized by Google

Vlci.

Nad dálným lesem leží mrak,
dvou v lese vlků plane zrak,
a jeden dí: „Snad dnes je čas?
hleď, hrabě jede mimo zas!“ —

„Má spěch! Kam jede?“ „K myslivci
leč věru zabránit mu chci;
neť děvče samo doma dnes,
a na léč otec zašel v les.

Chce hrabě špatný kousek svést,
leč na nás tenkrát pomsta jest
a zdaří se; pojď, se dvou stran
v ten panský vkousneme se chřtán.

Pojď, mladý chlap to, špatný však,
já dávno chtěl mu skočit v znak,
leč želel koně jsem, Bůh ví,
že sprznil bych ho krví psí.

Digitized by Google

Dnes třeba se však odhodlat,
mám na panáčka právě hlad;
chci hruď, leč srdce nechci mít,
jím vlk by se moh' otrávit. —"

A rozešli se. — V ranní čas,
když myslivec se vracel zas,
byl krví zbrocen vůkol sníh,
a vlci vyli po lesích.

Digitized by Google

Pospolu.

Jeden stan vždy obývali
Otakar a Palceřík;
král měl šaty ze železa,
zlaté dívka — panošík. —

Na Moravské jeli pole,
panoš králi po boku,
král měl perly v meče jílci,
dívka v oka hluboku.

Byla válka, byla zrada,
jí za oběť král byl dán,
zhubili ho, zradili ho
s Němců vůdcem český pán. —

Digitized by Google

Zmatek, pláč a naříkání, —
z královského stanu křik, --
ve plamenech ohně rudých
mřela dívka — Palceřík. —

Digitized by Google

Márinka.

Pověst z okolí Zbirovského.

U Radče studna maličká,
když zář se line z měsíčka,
dlí u té studně pradlena
a pere, pere umdlená . . .
Panenko, kdy pak vypereš?

Márinka není panenkou,
Márinka pyká vinu svou,
tvář zbledla, v srdci roste tíž,
pradlena nemá vínku již . . .
Márinko, kdy pak vypereš?

Dřív krásně na hlavě jí kvet',
až jí jej bídný svůdník smet',
svět posud nic by nevěděl,
leč měsíček to pověděl . . .
Márinko, kdy pak vypereš?

Digitized by Google

Ach, než ty plénky vypere,
spíš na krev ruce rozdere,
a než ty plénky usuší,
spíš srdce pláčem umučí. —
Márinko, kdy pak vypereš?

Márinka měla jehňátko,
jehňátko, malé děťátko,
ach měla, měla ovečku,
tam tajně leží v hrobečku...
Márinko, kdy pak vypereš?

Jehňátko mělo matičku,
ta uřízla mu hlavičku,
krev v plénky tekla... V noční čas
vyprala matka plénky zas!
Márinko, kdy pak vypereš?

Smýt s plénky nedala se krev,
a stále rudla — hrozný zjev;
a děvče pralo tajně dál,
až milý Bůh je zavolal. —
Márinko, kdy pak vypereš?

Leč pere posud plénku jen,
a prchá klid jí, prchá sen,
a pere ještě po smrti,
div srdce jí to nezdrtí.
Márinko, kdy pak vypereš?

Digitized by Google

A pere — hrozný boží hněv —
a vidí krev jen, krev a krev,
a pere stále, vždy, co noc,
a nikdo nejde na pomoc.
Márinko, kdy pak vypereš?...

Kdy vypere, kdy usuší
na pleně skvrnu, na duši?
Krev rudne, nechce z pleny ven,
i pere ubohá co den,
Márinko, kdy pak vypereš?!

Digitized by Google

Panošík.

Měl krásnou dceru Jiřík král,
tak milou a tak krásnou
jak hvězdičku, jež svítívá,
když všecky vůkol hasnou;
tak krásnou, jak on dobrý byl,
jenž světcem v českých srdcích žil, —
tak upřímnou a krásnou.

Měl panošíka Jiřík král,
měl mladinkého hoška,
ten držel zlaté třemeny,
když stoupala v ně nožka
té kouzelnice čarných vnad,
již král i lid měl nad poklad, —
měl mladinkého hoška.

A létla paní jako pták
a jela v černé háje,
a za ní panoš jako stín,
s nímž v soumrak slunce hraje,

Digitized by Google

i hleděl na ni, hleděl zas
tu svojí duše zář i jas,
jež v černé jela háje.

Tu v prostřed lesa, poděšen,
oř panin vzpial se mocí,
i padá s koně královna,
jak hvězda s nebe v noci;
leč nežli klenot k zemi kles',
už panoš s komoně se snes'
a byl jí ku pomoci.

A jako zoře sluneční
naň usmála se paní,
a za dík, dík svůj největší,
k rtům hochovým se sklání...
A když se dotknul retu ret,
byl nebem panošovi svět,
vždyť usmála se paní.

A jela, létla jako pták,
a létla jako střela,
a za ní panoš jako stín,
leč smutný, smutný zcela.
Dnes nejkrásněji chuďas žil,
to vrchol jeho blaha byl,
jež kmitlo se jak střela...

Tu přišel z Uher švarný pán,
a s sebou vzal mu paní;

Digitized by Google

i chodil lesem zamyšlen
a těkal myslí za ní;
on nesměl žádat více v děk,
než rtíků jejích polibek
a plakat pro svou paní.

Pak koně vzal a štít a meč
a jal se ony kláti,
kdo Jiříkovu korunu
a žezlo chtěli bráti;
a smrtící když ranou kles',
ret ještě její jmeno hles'
a bled' — a přestal pláti.

Digitized by Google

Slib.

Pohnáno jest před Mojmíra junáků dvé mladých, statných,
jimiž rolník půtkou v poli zhynul smrtí z rukou chvatných.

Stihli je, když v taji chtěli zahrabati mrtvé tělo,
jedinou jež ranou pouze čelo zkrvácené mělo.

Jeden tedy zabil muže, jednoho to vinou bylo,
ale srdce milující bratra vraha nezradilo.

„Kdo to spáchal?“ „Já, mé kníže!“ „„Není pravda, já to činil,
neprávě můj bratr, pane, z vraždy rolníka se vinil.““

„Ne, mé kníže, já co spáchal, na sebe chce bratr vzíti,
nevinen on. staršího mne k přísné pokutě rač míti!“ —

„Aj to divno! Pravíte však, dosavad že matku máte,
nuže dobře. starou matku na rychlo sem zavoláte!“

Digitized by Google

Přišla matka. „Pověz, ženo, který mírnější z tvých synů,
nejlépe znáš jejich srdce; mluv, kdo spíše nese vinu?

Zdali tento syn tvůj starší, který brvou nehne ani,
nebo mladík onen útlý, hebkou tvář jenž skrývá dlaní?“

„„Mocný kníže, těžko věru ptát se srdce mateřského,
kněží ptej se, kmetů ptej se, — rádcův, umu ptej se svého.

Mocný kníže, těžko věru vyřknout matce ortel smrti,
bezživotí jednoho z nich ubohé mi srdce zdrtí!““

„Mluv jen!“ „„Nuže slyš, mé kníže, některý-li pykat musí,
staršího pusť, nechať mladší trest a pokutu jen zkusí!

Ale popřej, ať se dříve na vždy ve svou chatrč skryju,
jednoho mřít z dětí obou nepřečkám a nepřežiju!““ —

„Staršího chceš tedy, ženo, zachránit svých citů hrází,
mladší mřít má, proč as, pověz? dávát soud jen na důkazy.“ –

„„Nemám důkazů, leč slyšte, můj když muž se loučil s světem,
otcovské dal požehnání oběma těm drahým dětem.

Mladší můj byl, ale starší dítětem byl první matky.
„Opatruj,“ děl, „syna mého nad veškeré světa statky.

Tak dokážeš ještě v hrobě pravou lásku k muži svému,
zachováš-li rod i jméno synu z cizí zrozenému.

Digitized by Google

Opatruj ho jako oko, jako svoji zřítelnici...“
A já slib svůj políbila do ssinalých jeho lící.“ —

Věrně dostáti chci slibu, jejž jsem muži v rakev dala,
toužím, prvního bych syna kmenu jeho zachovala.

Bolest chci radš, jíž bych dítě vlastní na vždy oželela,
než abych se muži svému věrolomnou státi měla.““ —

Zamyšlen tu kníže stojí, zamyšleni stojí kmeti,
vece Mojmír: „Dobrá ženo, vezmi nazpět obě děti!“

Digitized by Google

Veliká noc rusalek.

Jel mladý jezdec z dědiny
a minul lesy, mýtiny,
a minul příboj potoku,
a koník má se do skoku.

A jezdec koně pohladil,
jak rodným by mu bratrem byl,
a proutkem, který v ruce měl,
jen vzduch, ne koně poháněl.

Drah nedbal však, jel úvozem,
na rychlo tepal koník zem
a spěchal, klusal co jen moh',
i řehtal koník, výskal hoch.

Za koněm jiskry ráz co ráz,
už minul skalný svah i sráz,
tu nad hlavou mu pospolu
tré slítlo mladých sokolů.

Digitized by Google

A mluví první: „Jezdče slyš,
slyš — nespěchej a zastaviž,
já upřímnou ti radou jsem,
vrať, vrať se, nejeď úvozem!“

Hoch nevidí, hoch neslyší,
což krev junáckou utiší;
a nad hlavou vždy pospolu
tré letí mladých sokolů.

A druhý mluví: „Hochu, slyš,
ať žalu srdce necítíš,
těch nejeď mladých vrbic kol
a obrať raděj koně v dol!“

Leč hocha jízda — ptačí let,
a každým skokem nový svět,
jen nad hlavou vždy pospolu
tré mladých krouží sokolů.

A třetí dí: „Ty's mladá krev,
už koni svému poulev,
sic zlému kouzlu padneš v moc;
dnes rusalek je velká noc!“

„„Ej, slyšte, bratří sokoli,
váš zjev mé srdce nebolí,
já nezřel děvče celý rok,
nuž koni, rychlý buď tvůj skok!““

Digitized by Google

I neslyšel, co sokol děl,
a dál a dále uháněl; —
strach v mladém srdci uniká,
když láska řídí koníka.

„Slyš, hochu, škoda mladých let,
ty zanikneš co nevidět,
káň mladou oklove ti hruď —
vrať, vrať se, poslušen nás buď!“

„„Však nebudu, však pospíším,
radš pospíším si s koněm svým,
ač nenesu své milé nic,
než políbení na tisíc!““

A dál uhání úvozem,
že koník sotvy stíhá zem;
tu blíže vrbic, blíže luk,
slyš, jaký zpěv to, jaký zvuk?

S vysoka svítí měsíček,
kol sebe plno hvězdiček,
ty třepou se a kmitají
a v rose ohněm svítají.

Ký přepodivný je to zpěv?
I hle, i hle! zas nový zjev,
a nový svět a nový ruch —
viz švarných děvčat plný luh!

Digitized by Google

Hruď plna jest a štíhlý pás,
zrak temný samý žár a jas,
a jemné líčko krásou plá
jak růže, když se zardívá.

Ten plný rtík jak písní zní!
Ta nožka jak se prohání!
a měsíček svůj siný třpyt
jim štědře hází na pažit.

Viz, v bílých řízách bez pasu,
květ luční pletou do vlasů
a v bystřině se koupají
a na vrbách se houpají.

Vřes zdobí vlasy jim a mech
a růže mají na ňadrech
i divokého máku nach,
a skočně tančí po lukách.

A plno jich i na cestě,
jíž hoch pospíchá k nevěstě,
i rozběhly se tam i sem
až v kruhu jich hoch s komoněm.

Hoch pohání jej, váhá zas,
a rychle prchá, letí čas;
chce jezdec kolo přetrhnout,
leč koník nechce nohou hnout. —

Digitized by Google

Děv královnu viz uprostřed! —
Ach, divný je ten její vzhled,
ach, divný vzhled a divná zář
tu její krásnou zdobí tvář!

Kol tílka spiala zlatý pás...
„Ej, pročže, hochu, stojíš as?
Proč kloníš se a v kolo zříš,
což kouzla noci netušíš?“

Už málo jezdec jízdy dbá,
toť milé jeho podoba,
a zčarován a omámen
dlí — váhá — na ni hledí jen.

Ta růže po něm hází již
a hází ona, hází druž,
a kolujíce tam i sem
svým jezdce mámí popěvem.

„Měsíček vyšel, pospěšte ven,
naše je noc a lidí je den,
pažit je zrosen, nuž pospěšte blíž,
čile se do tance dejte,

trhejte kvítí a kloňte se níž,
veselte, bavte se, smějte!
dnes naše je chvíle,
nuž točte se čile

Digitized by Google

kolem mne stále,
dále a dále;
lidí jen den a naše je noc,
nad lidskou vůlí rusalek moc!

Tančíme samy
veselý rej,
pojď, skoč si s námi,
ruku nám dej!

Jaká to rozkoš, jaký to ples!
Řeka i luby živy jsou dnes,
hebounká tráva je, hebounký mech
a vzletné nožky jsou naše;
hochu, chceš s námi? tož koníka nech,
pospíchej, čas běží plaše! —
Dnes naše je chvíle,
nuž točte se čile
kolem mne stále
dále a dále;
lidí je den a naše je noc,
nad lidskou vůlí rusalek moc!
Tančíme samy
veselý rej,
pojď, skoč si s námi,
ruku nám dej!

Není to radost, vesele žít?
děvici švarnou po boku mít?

Digitized by Google

Chci být tvou milou, tu v dolci tam nech,
nekaz si růžové žití;
měla už svatbu, k čemu tvůj vzdech?
slunná jí radost dnes svítí.
Ej, naše je chvíle,
nuž, točte se čile
kolem mne stále
dále a dále,
lidí je den a naše je noc,
nad lidskou vůlí rusalek moc!

Tančíme samy
veselý rej,
pojď, hochu, s námi,
ruku nám dej!

Též mám tě ráda, nad ni však víc,
toužíš-li líbat, pospěš mi vstříc;
mém raděj na klíně prospi svůj sen,
obejmu, zulíbám tebe,
vnadou a něhou novou co den;
za její síňku dám nebe!
Dnes naše je chvíle,
nuž, točte se čile
kolem mne stále
dále a dále;
lidí je den a naše je noc,
nad lidskou vůlí rusalek moc!

Digitized by Google

Tančíme samy
veselý rej,
pojď, hochu, s námi,
ruku nám dej!

Viz moje oči; smavá to zář;
denně ti zlíbám ústa i tvář,
vždy s novou rozkoší podám ti ret
sladší než ovoce z ráje;
budu tě těšit, budu ti pět,
budeme kvítím v zátiší háje.
Dnes naše je chvíle,
nuž, točte se čile
kolem mne stále
dále a dále;
lidí je den a naše je noc,
nad lidskou vůlí rusalek moc!
Tančíme samy
veselý rej,
pojď, skoč si s námi,
ruku nám dej!...“

„„Ne, nepůjdu! Ej znám vás, znám,
a dosti síly v prsou mám,
bych přetrhl těch kouzel tíž
a pospíchal své milé blíž!““

I pobíd' koně, koník však
dál nechtěl hnout se nikterak;
hoch s koně skočil, uzdu vzal
a zlostí okem zablýskal.

Digitized by Google

„Hoj, koni, věrný koni můj,
ven, seber všechen oheň svůj,
jen kroků sto z těch čarných niv,
a šťastni budeme jak dřív!

Proč, milý koni, proč se chvíš?
tam od jízdy se zotavíš,
tam čistou vodičku chci dát
a ovsem tebe zasypat.

A v samet uhladím ti srsť,
jen přeskoč prokletou tu prsť,
jen chutě, nehleď tam ni sem
a přízrak zhyne poskokem!“

A lichotil mu, koník však,
se v poklus nedal nikterak,
i sednul naň a bod' jej v bok,
leč kůň se nehnul ani krok.

„Hoj, tupé zvíře, necítíš,
čí neseš hněv, čí neseš tíž?
Či ostřejší máš ostruh rád?
A bodl koně po dvakrát. —

A bodl jej a prutem šleh',
leč koník stál a neposlech',
a šlehl zas až kůň se vzpial
a teskně, smutně zařehtal.

Digitized by Google

Jak kdyby jezdce vyzýval:
Ó pane, vrať se, vrať se v dál!
leč oko hocha jiskřící
zří k milé v dálku chýžici.

Bůh zatrať tebe, příšerný
a bojácný a nevěrný;
pryč, přervi kolo skokem v ráz,
než žen těch kouzlo zhubí nás.

A bod' a z kola namířil,
a koník zrakem zavířil
a po třikráte vzpial se v skok
a nesl se jak proudu tok.

Aj, zda mu jezdec odolá?
Už svrh' ho k ženkám do kola,
sám pryč uháněl volný již
až k dolci mladé dívky blíž.

A kolem hocha tanec, ples,
noc velká rusálek je dnes,
a měsíček svůj siný třpyt
jim štědře hází na pažit.

Níž královna se shýbala
a hocha v ústa líbala:
„Pojď, hochu, kůň tvůj zmizel už,
kde's nevěrnou měl ondy druž."

Digitized by Google

A líbala ho zas a zas:
„Dnes veselejší bude kvas,
jen jednou kolem se mnou spěš,
pak volným jsi, pak jdi kam chceš!“

Jen jednou, nuže, jednou jen,
než od východu svitne den,
než rosné kapky zahynou
a hvězdy kol se rozplynou.

Hoch v líci líčko cítě plát,
chtě nechtě musí tancovat;
kol šíje objala ho druž...
hoch marně touží z kola už!

Ach, není možno dál a dál,
jen loutkou se jí v loktech stal;
vždy rychlejší je ženčin spěch,
a jatý junák ztrácí dech. —

Dál rusalka se prohání,
a kol ní družky v zpívání:
„Hoch mladý dal se na cestu,
a v cestě našel nevěstu.“

S ní v půlnoční teď dal se rej!
Jen tanči, hochu, tanči, spěj,
za chvíli v loži svatebním
tě zlíbá paní chotěm svým.

Digitized by Google

Na lůžku plno lilijí,
jež v měsíci se rozvíjí,
jich vonný květ tě zavěje
jak hrob vše lidské naděje.

Zlať písku za poduškou měj,
my tobě uchystaly jej
a s rybkami si budeš hrát
a z škeblí drahé perly brát.

Nuž tancuj, tancuj vodě blíž,
v té rty i srdce ochladíš;
tam budeš navždy tiše spát,
a my kol tebe tancovat.

Tvým sluncem bude měsíček,
dnem noc s úsměvem hvězdiček,
a vlnek šum a vlnek zpěv
tvou srdce ukonější krev.

Spěš, den se chystá navrátit,
viz, východní tam zář a třpyt;
nuž tancuj, tancuj, tancuj jen,
noc naše je a lidí den!..“

Hoch vidí všechno; zrak je plach,
hruď rozbouřil mu stesk a strach:
„Ó Bože, buď mi k pomoci,
než sluncem bude po noci!

Digitized by Google

„Ó matičko, těch zbav mne pout!
Což mám tak mlád už zahynout?
v to moře běd mi kotvu hoď
a svoje dítě vysvoboď!“

I zavál vítr, sténal les
a pýř a proutí v kolo nes',
a proutek ostružiny z lad
na rusalčiny ruce pad'.

Z úst úzkostný jí dral se sten:
„Kdo vrhnul na mne proutek ten,
ach, černý ostnů plný prut
je nad plameny pekel krut!“

Hoch volný v ráz, křik' udiven:
„Je pravda to, či pouhý sen?
Kdo takovou mi pomoc skyt'?
Ty matko má!..“ a proutek chyt'.

A čile, nechť už schvácen s půl
kol sebe proutkem zašvihnul,
a kudy kráčel, kudy šel
v dál lstivé ženky zaháněl.

I zúpěly: „Ó nech nás nech,
jeť nad oheň tvůj ostrý šleh,
švih každý plamen horoucí,
my proti němu bez moci!“

Digitized by Google

Leč nedbal, svižně šlehal kol,
a ženky ztrácely se v dol
a ztrácely se v okamih,
než odvetou je proutkem švih'.

V pláč, nářek, prosby, křik a vzlyk
zpěv proměnil se v okamžik,
a za každý hned proutku shyb
měl jezdec jakýs dar a slib:

„Nech", štkaly ženky, „nech nás, nech,
zde zlatý rmen a vřes a mech
a z ňáder zlaté růže měj,
jen nešlehej, jen nešlehej!"

Hoch dary vzal a ulevil,
až ustal křik i pláč i kvil;
a vše ta rozpustilá směs
v proud vodní skryla se i v les.

Hoch rázem kouzla zbaven byl
a z darů pěknou kytku svil;
on k milé, — z luhu do dálky
jak mráčky tíhly rusalky.

I přišel k milé za rána
dřív, nežli koník bez pána;
hle, zlaté růže, vřes i rmen! ...
A svatba byla druhý den.

Digitized by Google

Digitized by Google

OHLAS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Tobě, drahý otče.

Tvá hlava šediví, můj otče drahý,
Tvá hlava kloní se a níží týl,
my rozešli se záhy, ach tak záhy,
jen dětský čas jsem s Tebou, otče, byl,
Ty's nespal snad, já vesel den jsem trávil,
Ty's pracoval, já s přáteli se bavil.

Tvá hlava šediví, můj otče drahý,
Tvůj zrak, on krátí se, mrak před ním vzrost',
a mírniti znoj čela Tvého vlahý,
já, Tvoje dítě, nemám síly dost,
a život chudým nijak dáti nechce,
co boháč oželí a ztrácí lehce.

Digitized by Google

Tvá blava šediví, můj otče drahý,
ó vem můj život, rád bych Ti jej dal,
já nemám víc — jsem jako žebrák nahý,
jen o píseň jsem bohatším se stal,
jen soucit slzy mám, jež v dumách ztrácím —
toť vše, ó žel! a tím Ti věrně splácím. —

Digitized by Google

Tobě, drahá matko.

Pod lipou jsme byli
s Tebou, s naším světem.
zasypala Tvoji
hlavu bílým květem.

Hovořilo listí,
padající dolů,
že, ach běda, věčně
nebudeme spolu!

Ale s květem spadlé
listí zašustilo:
Jest to dítě, jež by
matku opustilo?

Digitized by Google

Ne, to není dítě!
dítku srdce velí
milovati matku,
nad svět celý, celý.

Vždyť to srdce její
pohádka je sladká,
a největší poklad
na světě je matka. —

Digitized by Google

Zda osudem.

Má přání bujná, divoká,
má bujná, divá přání,
jak propast smrti hluboká,
tak divoká, tak divoká,
jak noční bouře v pláni;
kam letíte, kam spěcháte.
proč duši klidu nedáte,
proč jiskřícím svým zrakem
mě rvete v míru všakém?

Ó srdce lidské, zázraku
všech větší, co svět stojí,
ty blesku bouře bez mraku,
ty zázraku, ty zázraku!
rci, co tě vraždí, kojí?
ty's oheň v prostřed moře vln,
ty's svět, jenž sklamání je pln,
ty's nebe, v které teklo
řečištěm přání — peklo! —

Digitized by Google

Věčnost touhy.

Přejdi lesy, přepluj moře,
přeleť celý, širý svět,
pohřbi všecko: lásku, hoře,
mír neneseš nikdy zpět.

Pokud v srdci krev se proudí,
potud klid v ně nevplyne;
člověk jenom touhou žije,
touhou jenom zahyne.

Digitized by Google

Hvězdy.

Hvězdy boží, hvězdy boží,
na tom nebi převysokém,
každou z vás, vy hvězdy zlaté,
mním být jasným, milým okem.

Jasným okem milých lidí,
potkavších se v zemské pouti,
z rozkazu jimž vyšší moci
v světě bylo zahynouti.

A teď dolů hledíváte
v jiné pro vás uplakané,
na zemi, jež samo truchlí,
samo po vás touhou plane.

Digitized by Google

Kdyby.

Podzimní už větry vějí,
zlaté listí padá dolů,
a ta mladá dětská chasa
pod stromem si hraje spolu. —

Kdyby ještě dávná přání
v chorém srdci tajila se,
přál bych sobě být jak dříve
rusovlasým dítkem zase.

Vzpomínka ta jako hudba
v unylou se duši vkrádá,
a ztracené dávné štěstí,
nebe dětství nazpět žádá. —

Digitized by Google

Na horách.

Krásná noc, jak mládce sladký žal,
když své srdce v jiné pochoval;
jižní vítr rudé listy nese
na pláň z lesů — smutná je to píle,
vždyť se každý jako srdce třese
němou láskou z nevýslovné chvíle.

Krásná noc, hle, orel mračen blíž,
černá křídla spouští níž a níž,
snad že nad svým skalním hnízdem krouží,
nebo noc chce prospat v starém kmeni...?
rána zavzní — ohlas v dál se plouží,
orel v pádu bije o kamení.

Digitized by Google

Černé oči.

Plakaly pro lásku oči černé —
černé pro ty sivé — pro nevěrné,
plakaly pro lásku dnem i nocí,
dnem i nocí, ale bez pomoci.

Plakaly pro lásku v noci, z šera,
v noci, z šera, z jitra do večera,
snad že budou plakat do skonání,
do skonání pro mžik milování.

Snad že budou plakat v tichém hrobě,
v temném hrobě černé oči obě,
leč až anděl smíru k nim zas vkročí,
hvězdami se vznesou černé oči.

— — —

Digitized by Google

Brzo snad.

Nebe černé, vítr chladný,
prsa plná různých přání,
těžko, těžko se to kráčí
strmou horou, pustou plání.

Divně vítr lesem hvízdá,
přepodivně jedle šumí:
Nevěř, nevěř výtkám srdce,
ono všemu nerozumí.

Ohlédni se kolem sebe,
zapomínej, co již v hrobě,
vesel buď, dnes nebo zítra
zamkneš navždy oči obě.

Digitized by Google

Umíráček.

Umíráček v doly zpívá
smutnou píseň sivou mhou,
pomodli se, duše snivá,
ústa má již nemohou.

Takové až o mně hlasy
větřík v dálku bude hnát,
zdali někdo z přátel asi
na mne bude vzpomínat?

Digitized by Google

Kvítí a oči.

Zelená se žito od vrchu až k zemi,
ani jedna charpa mezi klasy všemi.

Ani jedna charpa, to blankytné kvítí,
jež se jako oči mé panenky svítí.

Nebo se to kvítí ukrývá v tom žitě
jak ty její oči v slzách na úsvitě.

Vždyť ty její oči také se tak smějí,
když se na úsvitě ze sna probouzejí.

Digitized by Google

Zesnulému příteli

Fr. Bártovi.

I.

Už tak dávno pod tím rovem
samoten a mlčky dřímáš,
na své druhy ani slovem,
ani vzdechem nevzpomínáš.

Ani slova, ani vzdechu,
ani oka pohlédnutí,
ani rodnou píseň Čechů
druh tvůj prosbou nevynutí.

Netěšíš nás zpěvným slovem,
netěšíš nás, neobjímáš,
už tak dávno pod tím rovem
samoten a mlčky dřímáš.

Digitized by Google

II.

Dlouhé noci, jasné noci
vídaly nás často spolu.
naše srdce v žertu, v smíchu
byla obě hrstka bolu.

A my jeden poklad kryli,
poklad jeden v srdcích různých;
vždyť se krásy jeho vryly
v duše naše v barvách luzných.

Čekali jsme, až by v slunci
přišel skvostu vykupitel,
ale běda, zradili nás,
tebe smrt a mě — mě přítel.

Digitized by Google

Dětské oko.

Vidím-li kdy dětské oko,
smavý úsvit dětských lící,
nelze ústům ani srdci,
co se v duši děje, říci.

Zní to tam jak krásných písní
přerozkošné melodie,
jak když v noci v bujných růžích
slavík jásá, lká — a nyje.

Digitized by Google

Lživá slova.

Ty jsi mluvíval mně sladkých slov a krásných
více nežli v nebi hvězd třepotně jasných,
více nežli moře zlatých rybek chová,
víc než mají květů loubí jasmínová,
víc nežli je lístků v lese na břečtanu,
více nežli rosy po teplém je ránu,
víc než lesklých jehel z jara na jedlici,
víc než políbení dal jsi mému líci,
víc než zpěvných ptáčků z hnízda vyletělo, —
ale srdce tvoje při tom zkamenělo.

Digitized by Google

Po smrti.

Můj první nocleh po smrti,
to divné bude spaní,
zde bude pláč snad, ticho tam.
a jinde litování.

Kdo dozví se, čím v slední sen
má duše as se chvěla?
Kdo siná ústa políbí,
kdo pot mi zlíbá s čela?

Kdo soucitně mi hlavu svou
na klidná ňadra skloní,
by poznal, je-li po lásce
a dávno-li už po ní?

Digitized by Google

Kdo temné lůžko vystele,
v kom žal as bude růsti,
až chladný hrobník bezcitně
mou rakev dolů spustí?

Kdo na hrob můj as růže dá
a klekne na drn chladný . . .?
Snad otec; matka — přítel snad —
snad žádný, žádný, žádný! —

Digitized by Google

Digitized by Google

OBSAH DÍLU II.

I. BÁSNĚ MILOSTNÉ.

II. VÝPRAVNÉ.

Digitized by Google

III. OHLASY.



Digitized by Google

: returned to
the last date

ay is incurred
the specified

y.

3 19/5 ll:
'0421

Digitized by Google

Digitized by Google